

Ocalimy Świat!

Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy V

na podstawie opowiadania
Katarzyny Terechowicz
„Panikara”
z tomu

Temat Naturalne lasy jako ochrona przed zmianami klimatu.
Możliwe skutki zmian klimatycznych czy dystopia?

Wartości moralne do omówienia solidarność, mądrość, dodatkowo: uczciwość

Czas realizacji 3 godziny lekcyjne

Scenariusz dla klasy V

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz „Panikara” z tomu „Latający talerz”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ✓ Zbiór opowiadań „Latający talerz”; opracowanie nt. wartości na końcu zbioru
- ✓ Poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej, w szczególności opisy solidarności, mądrości, uczciwości
- ✓ Narzędziownik WWF – Duże drapieżniki – wilk, ryś i niedźwiedź
- ✓ Dodatkowo polecane: „Wielka księga prawdziwych tropicieli” Adama Wajraka
- ✓ Dodatkowe źródła dla Prowadzących:
 - ✓ wywiad z ekspertką WWF na temat dużych drapieżników
 - ✓ opis Puszczy Białowieskiej (<https://www.wwf.pl/srodowisko/lasy/puszcza-bialowieska>),
 - ✓ krótki film o Puszczy Białowieskiej do pokazania dzieciom (12 min. 17 s.) (<https://www.youtube.com/watch?v=OU2QnZfLEb0>)
 - ✓ krótki film WWF o żubrach: https://www.youtube.com/watch?v=_bW6uiv-6z4.
 - ✓ prezentacje TED na temat bioróżnorodności:
 - https://www.ted.com/talks/susan_graham_a_new_way_to_restore_earth_s_biodiversity_from_the_air?language=pl,
 - https://www.ted.com/talks/thomas_crowther_the_global_movement_to_restore_nature_s_biodiversity (wersja w jęz. angielskim)
 - ✓ <https://www.fishforward.eu/pl/>

POMOCE

- ✓ laptop, rzutnik, ekran, głośniki
- ✓ arkusze papieru po jednym dla 2-3 osób, kartki papieru dla każdego, mazaki
- ✓ do wyświetlenia zdjęcia i sylwetki wilka, rysia (z Narzędziownika), żubra (z internetu)
- ✓ plansza z tropami zwierząt

CO WARTO ZROBIĆ WCZEŚNIEJ?

- ➔ Zapoznaj się z opowiadaniem „Panikara” oraz z książką „Z dzieckiem w świat wartości” i opisami wartości moralnych na końcu zbioru opowiadań
- ➔ Przejrzyj zaproponowane materiały tekstowe i filmowe (jeśli masz zamiar skorzystać z filmu TED w wersji angielskiej, zastanów się nad sposobem jego przetłumaczenia)

Scenariusz dla klasy V

na podstawie opowiadania Katarzyny Terechowicz „Panikara” z tomu „Latający talerz”

**Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz,
realizujesz podstawę programową**

✓ **BIOLOGIA**

Uczeń:

- ✓ interpretuje informacje i wyjaśnia zależności przyczynowo skutkowe między zjawiskami, formułuje wnioski;
- ✓ uzasadnia konieczność ochrony przyrody;
- ✓ prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;

✓ **JĘZYK POLSKI**

Cele ogólne:

- ✓ Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
- ✓ Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości (...) i kierowania się tymi wartościami.
- ✓ Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.
- ✓ Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.

✓ **WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE DLA KLAS IV-VI**

Uczeń:

- ✓ opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- ✓ charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- ✓ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- ✓ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- ✓ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.
- ✓ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio;
- ✓ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- ✓ dokonuje selekcji informacji;
- ✓ redaguje notatki;
- ✓ doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji;
- ✓ rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

✓ **ETYKA**

Uczeń:

- ✓ posługuje się pojęciami niezbędnymi do charakterystyki działania w aspekcie jego moralnej oceny (...)
- ✓ posługuje się nazwami emocji i uczuć do opisywania przeżyć własnych oraz przeżyć innych osób w kontekście różnych doświadczeń moralnych (
- ✓ wykorzystuje pojęcia dyskursu etycznego do analizowania przeżyć, działań i postaw bohaterów powieści, opowiadań, filmów (...);
- ✓ jest świadomy, że przyroda jest wspólnym dobrem, które należy chronić i uzasadnia potrzebę ochrony przyrody;
- ✓ wie, jak można chronić przyrodę i angażuje się w działania na rzecz ochrony przyrody.

PRZEBIEG ZAJĘĆ 1 – Miniseriał z życia Jaśka

➔ Przeczytaj uczniom opowiadanie Katarzyny Terechowicz „Panikara”.

W trakcie czytania zrób 2-3 przerwy, by pozwolić uczniom na refleksję, co według nich zdarzy się dalej. Po lekturze porozmawiaj z nimi o przeczytanym tekście. Możesz zadać przykładowe pytania:

❓ Gdybyśmy mieli podzielić opowiadanie na części, ile by ich było?

➔ Poproś chętną osobę/osoby, by zaproponowała/y podtytuły dla każdej części, np.:

➞ Zoom na szkołę: Po co ta głupia wycieczka?!

➞ Sen Jaśka

➞ Nowe spojrzenie na przyrodę

➔ Porozmawiajcie o głównym bohaterze:

❓ Jaki był Jasiek?

❓ Co lubił robić?

❓ Czego nie lubił?

❓ Jak zachowywał się na lekcjach?

❓ Jak się tłumaczył?

❓ Z jakiego powodu chciał uniknąć wycieczki?

❓ W jaki sposób próbował wymigać się od wyjazdu?

❓ Co to o nim mówi?

➔ Poproś uczniów, by zastanowili się, które z poniższych cechy odzwierciedlają charakter Jaśka. Czy Jasiek:

❓ jest sympatyczny dla koleżanek/kolegów z klasy? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ jest uczciwy? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ żyje w swoim świecie gier komputerowych? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ odnosi się z szacunkiem do nauczycielki? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ okazuje szacunek ojcu? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ jest typem luzaka lub próbuje takiego odgrywać? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ jest zainteresowany przyrodą i ekologią? TAK/NIE (uzasadnienie)

❓ jest zaangażowany w jakieś działania na rzecz otoczenia? TAK/NIE (uzasadnienie)

➔ Podsumowując:

❓ Czy Jasiek w pierwszej części opowiadania jest dojrzały społecznie i emocjonalnie, czy raczej niedojrzały, mądry czy niemądry, czy przestrzega wartości moralnych – szacunku, uczciwości, życzliwości – czy je łamie, jest osobą, na której można polegać, spolegliwą, czy samolubem nastawionym na rozrywkę (gry) i minimum wysiłku?

❓ Czy postawa Jaśka jest typowa, czy nietypowa dla nastolatków w jego wieku?

PRZEBIEG ZAJĘĆ 1 – Miniserial z życia Jaśka

- ❓ Czy młodzi ludzie powinni coś zmienić w swoich postawach i jeśli tak – to dlaczego? w jakim kierunku?
- ❓ Czy można samemu popracować nad zmianą swojej postawy, zbudować mocny charakter oparty na wartościach moralnych – czyli zasadach służących wspólnemu DOBRU – czy mogą to „wymusić” jedynie zewnętrzne okoliczności? - Co w przypadku Jaśka okazało się przełomowe dla zmiany jego zachowań i postrzegania świata?

Jest to dobry moment, by porozmawiać z uczniami o **WARTOŚCIACH MORALNYCH** (pomocą może być książka „Z dzieckiem w świat wartości” lub opracowanie na końcu zbioru opowiadań). Wyjaśnij im, czym są wartości moralne (to zasady, postawy, cele służące **DOBRU** – powszechnemu, wspólnemu). Omówcie wartość, jaką jest **UCZCIWOŚĆ**. Jasiek w klasie, zamiast uważać na lekcji, oglądał komiks i próbował oszukać nauczycielkę, że wie, o czym była mowa. W domu, by uniknąć wycieczki, udawał, że boli go brzuch. Dlaczego te zachowania były nieuczciwe? Czy osiągnął jakieś korzyści ze swojej nieuczciwości? A może coś stracił – co? Jakie ryzyka wiązały się z jego nieuczciwością wobec ojca? (gdyby tata nie zorientował się, że Jasiek „z nim pogrywa”, mógłby podać mu lek, który by zaszkodził, lub wezwać pogotowie, które – jadąc do Jaśka – nie udzieliłoby pomocy komuś naprawdę choremu itp.)

Czy dzieci zgadzają się z tym, że Jasiek – udając, mówiąc nieprawdę – był cwany? (bo umiał „ratować się” z opresji – złapany na czytaniu komiksu, blefował/udawał, że uważa na lekcji, żeby uniknąć wycieczki, udawał ból brzucha). Czym jest cwaniactwo? Czy to pozytywna cecha? Czy jest wartością moralną? Czy przynosi wszystkim korzyści, dobro? Jakich cech brakowało Jaśkowi, zanim wstrząsnęła nim wizja przyszłości? (brak poczucia przyzwoitości, zaangażowania w życie otoczenia, mądrości). Poproś, by uczniowi spróbowali zdefiniować mądrość, pamiętając, że wartości moralne służą powszechnemu **DOBRU**.

MĄDROŚĆ jest to celowe przyczynianie się do **DOBRA** poprzez właściwe wybory. Chodzi tu o dobro wspólne, powszechne, nie tylko własne, rodziny czy grupy. Człowiek mądry bierze pod uwagę także dobro ludzi, których nie zna, w tym przyszłe pokolenia. Aby postępować mądrze, nie wystarczą dobre intencje. Potrzeba wiedzy, doświadczenia, refleksji, czasem dobrej rady, które łącznie pozwalają patrzeć dalej, szerzej i głębiej i dzięki temu przewidzieć różne konsekwencje naszych wyborów – nie tylko natychmiastowe, ale i te, które na skutek naszych decyzji pojawią się za wiele lat, zarówno w naszym życiu, jak i w życiu innych ludzi i planety.

➔ Zapytaj dzieci:

- ❓ Czy można mieć bardzo dużo wiedzy i nie być mądrym? (uzasadnienie)
- ❓ Czy można być inteligentnym człowiekiem, któremu brak mądrości? (uzasadnienie)
- ❓ Czy można nie mieć wyższego wykształcenia, a być mądrym człowiekiem? (uzasadnienie)

Zwróć uwagę uczniów, że wiedza i mądrość nie są tym samym – wiedza może służyć złu (poproś o przykłady), podczas gdy mądrość z definicji kieruje się w stronę DOBRA. Podobnie inteligencja może być wykorzystana do złych celów (poproś o przykłady), więc nie jest mądrością – ale człowiekowi mądrym inteligencja przydaje się, jako narzędzie myślenia i realizacji skutecznych działań.

PRZEBIEG ZAJĘĆ 2 – Sen Jaśka

➔ Jeśli od poprzednich warsztatów minęło kilka dni, na początku zajęć jeszcze raz przeczytaj uczniom fragment snu Jaśka. Poproś dzieci o opowiedzenie go własnymi słowami. Porozmawiajcie o ponurej wizji Ziemi za kilkadziesiąt lat, przedstawionej w tym fragmencie tekstu:

- ❓ Jakie niekorzystne zmiany zaszły w życiu ludzi w 2085 roku i dlaczego?
- ❓ Co było w tych latach niezwykle i powszechnie pożądane, co dzisiaj jest łatwo dostępne i czego nie doceniamy?
- ❓ Jak zachowywali się ludzie w 2085 roku?
- ❓ Jakie cechy wyzwalały w niektórych ludziach braki wody i pożywienia?
- ❓ Czy takie cechy można zaobserwować u niektórych ludzi w dzisiejszym świecie w odniesieniu do produktów, które są teraz pożądane?

➔ Porozmawiajcie: - **Dlaczego na świecie są ludzie, którzy krzywdzą innych?**

Wysłuchaj opinii uczniów. Warto im uświadomić, że przestępcy często sami byli krzywdzeni w dzieciństwie i/lub niewłaściwie wychowywani. Jeśli nie mają zrozumienia dla wartości moralnych, które służą lepszemu życiu wszystkich, co może wynikać z ograniczonego wykształcenia i niewielkich umiejętności, czerpią poczucie własnej wartości i satysfakcję z przemocy i zastraszania; dla części przestępców inspiracją mogą być filmy i gry pełne przemocy i atrakcyjnie pokazanych przestępstw i zbrodni).

- ❓ Czy wizja przedstawiona we śnie Jaśka może się ziścić? Nauczycielkę biologii uczniowie przeżywali „Panikarą”, bo ich zdaniem przesadnie bała się o losy planety. Czy w kontekście snu Jaśka – i naszej dzisiejszej wiedzy na temat globalnego ocieplenia – jej obawy były nieuzasadnione?
- ❓ Jak powinniśmy postępować już dziś, by uniknąć takiego świata, jak we śnie Jaśka?
- ❓ Dlaczego powinniśmy być solidarni w ratowaniu planety?

➔ Zapytaj uczniów, czym według nich jest solidarność – ważna wartość moralna zwłaszcza w trudnych sytuacjach.

SOLIDARNOŚĆ to gotowość do pomocy, poświęcenia i wsparcia oraz poczucie współodpowiedzialności w obliczu czyjejś potrzeby, problemu, trudności lub nieszczęścia.

Prawdziwa **SOLIDARNOŚĆ** wypływa ze szlachetnych pobudek, bez oczekiwania wzajemności czy wdzięczności. Na pojęcie solidarności składają się: życzliwość i współczucie, umiejętność dostrzegania cudzych potrzeb, zaufanie, brak egoizmu – dzielenie się, wyrzeczenie, altruizm. Możemy być solidarni z ludźmi, ideami, ważnymi sprawami i okazywać solidarność na wiele sposobów: pomagać w potrzebie innym (członkom rodziny, kolegom, sąsiadom, osobom słabszym, skrzywdzonym), uczestniczyć w protestach, np. przeciwko rasizmowi lub wykluczeniu, podpisując petycje i udostępniając je w mediach społecznościowych, przygotowując materiały informacyjne, uczestnicząc w zbiórkach potrzebnych rzeczy dla ofiar klęsk żywiołowych czy nieszczęść.

Fałszywą solidarnością jest ukrywanie cudzej winy bądź występków, gdy wiemy, kto popełnił błąd, oszukał, okradł czy pobił kogoś, ale ukrywamy to, by winowajca nie poniósł kary.

PRZEBIEG ZAJĘĆ 2 – Sen Jaśka

➔ Porozmawiajcie:

- ❓ Dlaczego w obliczu globalnego kryzysu klimatycznego nie wystarczy działanie pojedynczych ludzi i małych grup, ale potrzebna jest mądrość, współpraca i solidarność całej ludzkości na całej planecie?
- ❓ Czy dziś, kiedy prawie każdy zakątek świata i ludzi tam żyjących możemy zobaczyć w internecie, a niemal każdą konferencję czy rozmowę z kimś z odległego miasta, a nawet kraju odbyć online, niezbędne jest podróżowanie samolotami, które pozostawiają wysoki ślad węglowy?
- ❓ Czy solidarność z naturą, zwierzętami, chronienie ich i bronienie ich siedlisk jest przejawem mądrości? Dlaczego?
- ❓ Czy ludzie mogą żyć szczęśliwie w świecie, w którym będą się musieli pogodzić z pewnymi „ograniczeniami” swoich potrzeb? Do przemyślenia – czy są to prawdziwe potrzeby, czy może zachcianki i przyzwyczajenia związane z dotychczasowym stylem życia (np. często decydujemy się na dalekie wyjazdy wakacyjne, ale czy znamy nasz kraj i naszą najbliższą okolicę? Może warto lepiej ją poznać? Czy potrzebujemy wymieniać sprzęt elektroniczny na nowszy, jeśli stary wciąż dobrze działa?).

➔ Zadanie

Podziel klasę na 2 grupy, potem niech uczniowie i uczennice podzielą się na podzespoły po 2-3 osoby. Rozdaj arkusze papieru i mazaki.

- ➔ Zespoły jednej grupy malują plakaty: Jak bez zmiany naszych szkodliwych dla planety działań może wyglądać świat za sto lat?
- ➔ Zespoły drugiej: Czego często nie doceniamy we współczesnym świecie?

Wyjaśnij dzieciom, że plakat jest uproszczoną formą przekazu – tak graficznie, jak i tekstowo, operuje symbolem i skrótem. Pokaż im album z plakatami z wystaw lub konkretnych wydarzeń lub wyświetl na ekranie plakaty znanych artystów. Dobrym przykładem przekazu przyrodniczego w formie plakatu może być kampania zrealizowana w ramach projektu Fish Forward: <https://www.fishforward.eu/pl/>. Główna treść w ramce mówi, że ten gatunek niedługo zniknie, tak jak i ryby. Przekaz odnosi się do faktu, że 800 milionów osób zależy od ryb jako źródła pożywienia i dochodu, a większość z nich mieszka w krajach rozwijających się. Zasugeruj uczniom, by przed przystąpieniem do rysowania najpierw pomyśleli, jakie elementy chcą zawrzeć na plakacie – rysunki i słowa (nie powinna to być inwentaryzacja wszystkich możliwych idei i rzeczy, niech poszukają symbolu).

PRZEBIEG ZAJĘĆ

3 – Puszcza Białowieska – dlaczego trzeba ją chronić?

- ➔ **Przypomnijcie sobie opisy Puszczy Białowieskiej rozsiane w tekście opowiadania – w rozmowach z nauczycielką, w opowieści taty, przewodnika, Zosi, w obserwacjach dzieci podczas wycieczki. Porozmawiajcie, jakie wyobrażenie na temat Puszczy mają uczniowie na podstawie tych fragmentów? Czy któreś z dzieci miało okazję odwiedzić Puszcze Białowieską?**
- ➔ **Obejrzyjcie wspólnie film o Puszczy Białowieskiej.**
- ❓ **Zapytaj, co według uczniów oznacza różnorodność biologiczna i dlaczego jest ważna.**

Czy tylko dlatego, żebyśmy mogli się cieszyć widokiem/obecnością wszystkich zwierząt i roślin. Wyjaśnij, że wszystkie gatunki pełnią ważne funkcje w ekosystemach, utrzymując je w równowadze (stanowią pokarm dla innych gatunków lub utrzymują właściwe ilości tych, którymi się żywią). Zanik jakiegoś gatunku może doprowadzić do nagłej ekspansji innego, co zaszkodzi całemu ekosystemowi. Podobnie działa przywożenie obcych gatunków – inwazyjnych – i wpuszczanie ich do obcego ekosystemu, który nie potrafi sobie z nimi poradzić. Przykładem mogą być króliki przywiezione w 1856 r. z Anglii do Australii – 24 sztuki zwierząt wkrótce rozmnożyły się do milionowych populacji, powodując erozję ziemi i niszcząc rolnictwo, lub drozdy przywiezione z Europy do USA, które zniszczyły równowagę ekosystemów. W naszym kraju przykładem szkodliwych obcych gatunków mogą być nawłoc kanadyjska lub robinia akacja – egzotyczne gatunki roślin, które negatywnie wpływają na środowisko przyrodnicze, podobnie jak barszcz Sosnowskiego – roślina bardzo niebezpieczna/parząca dla ludzi i zwierząt.
- ➔ **Pokaż uczniom krótki film lub filmy z serii TED na temat bioróżnorodności:**
 - ➔ https://www.ted.com/talks/susan_graham_a_new_way_to_restore_earth_s_biodiversity_from_the_air?language=pl (z polskim tłumaczeniem)
 - ➔ https://www.ted.com/talks/thomas_crowther_the_global_movement_to_restore_nature_s_biodiversity

(dla nauczycieli, którzy mogą tłumaczyć z angielskiego, można też zaprosić lektora języka angielskiego lub ucznia, który jest biegły w angielskim lub poprosić wcześniej uczniów, którzy dobrze znają angielski, żeby – z ewentualną pomocą rodziców – przetłumaczyli sens, niekoniecznie słowo po słowie, narracji)
- ❓ **Jakie zwierzęta całkiem wyginęły w polskich puszczech (tury – ostatnie wzmianki w XVII wieku; naukowcy w Polsce i za granicą próbują odtworzyć tę rasę m.in. prowadzone są eksperymenty na poziomie molekularnym). Żubr właściwie też wyginął w naturze, z tym że przeprowadzono skuteczną jego reintrodukcję w Puszczy Białowieskiej.**
- ➔ **Przeczytaj uczniom fragmenty z Narzędziownika WWF „Duże drapieżniki” – zwłaszcza na temat zwierząt żyjących w Puszczy Białowieskiej (drapieżniki: wilk, ryś – s. 2, 3, 5), a także w innych naturalnych lasach (w Karpatach niedźwiedź brunatny – s. 9).**

PRZEBIEG ZAJĘĆ 3 - Chrońmy planetę, kupując mądrze

- ➔ Przygotuj planszę z tropami zwierząt – poproś, by uczniowie zastanowili się, jakie zwierzęta pozostawiają takie ślady/tropy.
- ➔ Pokaż uczniom zdjęcie żubra – króla Puszczy Białowieskiej. To roślinożerca. Żubry były zagrożone wymarciem, ale zostały odtworzone i są nawet sprzedawane za granicę.
- ➔ Przeczytaj uczniom wybrany przez siebie fragment z książki Adama Wajraka „Wielka księga prawdziwych tropicieli” lub zarekomenduj tę lekturę do domu.

➔ Zadanie:

Poproś uczniów/uczennice o napisanie opowiadania o Puszczy – o zamieszkujących ją zwierzętach, przyrodzie, zasobach, ludziach, którzy jej strzegą lub ją odwiedzają, oraz takich, którzy na różne sposoby jej szkodzą i zagrażają życiu zwierząt. Niech w tym opowiadaniu narratorem będzie żubr, wilk lub ryś. Możesz pokazać dzieciom zdjęcia wybranych zwierząt, a następnie wyświetlić lub rozdać kopie sylwetek zwierząt pokazane w narzędziowniku WWF (s. 15 – ryś, s. 13 – wilk), żubr – z internetu) – uczniowie mogą je wykorzystać jako inspirację do stworzenia własnych ilustracji do swojego opowiadania. Poproś uczniów, by po skończonej pracy wymienili się opowiadaniem w parach lub puścili tekst w obieg do innych osób. Można też powiesić opowiadania na ścianie, by wszyscy mogli je przeczytać.

➔ Zadanie:

Poproś uczniów, by w małych zespołach zastanowili się i napisali scenariusze imprez/wydarzeń/happeningów, które mogłyby przygotować dla całej szkoły z okazji któregoś z poniższych świąt:

- ⊕ 21 marca 2023 – Dzień Lasu
- ⊕ 22 kwietnia 2023 – Dzień Ziemi
- ⊕ 22 maja 2023 – Dzień Różnorodności Biologicznej

Wybierzcie najlepszy pomysł i zaplanujcie jego wspólną realizację.

Załącznik 1

<https://www.wwf.pl/%C5%9Brodowisko/lasy/puszcza-bialowieska>

Puszcza Białowieska to ostatni naturalny las na Niżu Europejskim. Powstał bez udziału człowieka i jest jedynym w Polsce obiektem przyrodniczym wpisanym na listę światowego dziedzictwa UNESCO. To także dom naszego rodzimego żubra – symbolu polskiej przyrody. Choć to właśnie on tu króluje, spacer po Puszczy Białowieskiej to doświadczenie olbrzymiej różnorodności biologicznej. Większość naturalnych lasów europejskich wykarczowano w ciągu ostatnich kilkuset lat. Ich miejsce zajęły pola uprawne, łąki, pastwiska, wsie i miasta. Resztki bogatych, wielogatunkowych lasów przekształcono w ubogie lasy gospodarcze, które stały się głównie źródłem surowca drzewnego. Drzewostany naturalne stanowią dziś niewielki odsetek wszystkich lasów europejskich.

Puszcza Białowieska jest na tym tle unikatem. To właśnie tu od tysięcy lat trwają naturalne, niezakłócone ręką człowieka procesy przyrodnicze. W efekcie las ten charakteryzuje niezwykła obfitość fauny i flory. Ogromna rozpiętość gatunków jest uzależniona w dużej mierze od dostępu do martwego drewna, w szczególności tego większych rozmiarów. To właśnie bogactwo martwego drzewostanu jest jednym z najważniejszych czynników kształtujących Puszcę.

Dzięki istnieniu Puszczy w naszej części Europy zdołał przetrwać żubr – największy ssak Starego Kontynentu. Z końcem 2014 roku w polskiej części żyło ok. 520 żubrów, pozostających pod stałą opieką Białowieskiego Parku Narodowego. Ponadto występuje tu ogromne bogactwo gatunków, w tym bardzo rzadkich w skali Europy, np. gatunki europejskich dzięciołów. Ich przetrwanie jest zagrożone, ponieważ są one ściśle uzależnione od występowania martwych i zamierających drzew, usuwanych zwykle przez służby leśne. Bogactwo przyrodnicze i sława położonej na pograniczu Polski i Białorusi Puszczy Białowieskiej nie zapewniły jej skutecznej ochrony. Dziś zaledwie 17% obszaru polskiej części Puszczy ma status Parku Narodowego. Dalsze 18% to rezerваты wyłączone z gospodarki leśnej. Natomiast aż 65% terenów jest zarządzane przez Lasy Państwowe i objęte gospodarką leśną. Polityka prowadzona na tym obszarze, a w szczególności wyręby starych drzewostanów, zagrażają unikalnej przyrodzie i procesom naturalnym zachodzącym w Puszczy.